

Nhìn Lại i Hiệp p Đệ nh Elysée (1)

Tác Giả: Nguyễn Văn L c

Thứ Tư, 22 Tháng 10 Năm 2008 05:57

Đệ k  niệm 59 năm, ngày ký Hiệp p Đệ nh Elysée, ng i i vi t xin ghi l i nh ng đi n ti n ch nh trị chung quanh Hiệp p Đệ nh này. Và t  h i r ng, đ ng trên l p tr ng dân tộc, ph i ch ng việc c ng s n Việt Nam t  ch i giải pháp B o Đ i là đ ng hay sai đ i v i l ch s , với đ t n c? Dân tộc, đ t n c ph i là quyền l i t i th ng tr n b t c  đ ng ph i nào? Nh ng việc ông Ng  Đ nh Diệm ph n đ i m nh liệt v  nội dung văn ki n hiệp Đệ nh Elysée ph i đ c hi u nh  th  nào? Đ  tr  l i câu hỏi đó, c n tìm hiểu rõ hoàn cảnh chính trị lúc b y giờ.

L  bài B o Đ i

L  bài b  ch y

Sau khi B o Đ i tuyên b  t  nhi m đ  tr  thành công dân Vĩnh Th y, c  m t tri u đ i đã x p đ  theo ông. Sau đó, ông đ nh nh n m t ch c h  c  v n t i cao “Supreme adviser” vào ngày 30 tháng 8. Xin trích đ n vi t của Arthur J. Dommen trong *Indochinese Experience of the French and the Americans* v  chuy n ra B c c a c  v n t i cao nh  sau:

“He left Hue on September 4 by car. All along the roads, he met crowds of people who had come to have a look at the former emperor, whom most had never seen.

In Quang Tri, Dong Ha, Dong Hoi, Vinh and Thanh Hoa, the crowds were particularly dense, but respectful. This first meeting of the 2 was one of the most extraordinary in history... “We are all going to work together for the independence of the country.” (trang 119)

T m đ ch: Ông r i Hu  ngày 4 tháng 9 b ng xe h i. Su t đ c đ ng, đ m đ ng đ n g p ông đ  đ c nhìn m t c u hoàng mà su t đ i h  mà ph n đ ng ch a đ c th y m t bao gi .   Qu ng Tr , Đ ng Hà, Đ ng H i, Vinh và Thanh H a. Đ m đ ng kéo đ n r t là đ ng trong ni m kính tr ng... C c g p g  l n đầu tiên giữa hai nh n v t th t là m t c c g p g  k  điều nh t trong l ch s ... “*Chúng ta s  c ng s t c nh bên nhau cho n n đ c l p c a x  s .*”

Nhìn Lại Hiệp Định Elysée (1)

Tác Giả: Nguyễn Văn Lộc

Thứ Tư: 22 Tháng 10 Năm 2008 05:57

Vua Bảo Đại và Hoàng Nam

Phỏng

Nguồn: .photobucket.com

Đó cũng là câu nói của báo chí như thể thể của Hồ Chí Minh nói với Bảo Đại.

Sau này, trong bài phỏng vấn của ký giả A. Steele của báo New Herald Tribune, Hồ Chí Minh kể tán Bảo Đại như sau: “Chúng tôi không cần gì đến bạn bù nhìn. Chỉ có bù nhìn và phần quố c mĩ i ợ ng h ố B ố o Đ ố i.” (Trích Hồ Chí Minh toàn tập, tập 5, 1995, 581)

Đám đông còn quý mến của hoàng, nhưng tôi thắc mắc Bảo Đại đã làm gì cho họ? Và phải chăng, sự đón tiếp này sẽ trở thành mối liên quan đến sự phẫn của của hoàng sau này. Lúc bấy giờ, ông Mai Văn Hàm là người lo chu cấp ăn , tiêu chi tiêu cho Bảo Đại Ông và một vị hoàng thân có trách nhiệm gì trong việc môi giới và những người d ố p nh ố Lý L ố Hà và M ố ng Đ ố p. (1) Trong d ố p Ph ố m Kh ố c H ố v ố Hu ố , nh ố ta đã biết là người đã bán đ ố ng B ố o Đ ố i, hoàng h ố u đã h ố i th ố ng Ph ố m Kh ố c H ố v ố Lý L ố Hà. H ố xác nh ố n là chuy ố n đ ố có th ố c còn nói thêm đ ố là một cô gái đ ố p. Hoàng H ố u b ố xúc ph ố m n ố ng n ố , nh ố ng im l ố ng không nói gì, còn g ố i ti ố n ra cho B ố o Đ ố i chi dùng.

Và chính thức kể từ 1950 về sau, dòng họ Nguyễn và Bảo Đại không còn có trong một của Hoàng họ u n ố a.

Đại với gia đình, Bảo Đại đã bỏ chạy.

Sau này, ông Bảo Đại đã bỏ Hồ Chí Minh lo ố i tr ố b ố ng cách đ ố y khéo ra khỏi Việt Nam. Ông rời Hà Nội vào ngày 16/03/1946 trên chiếc máy bay DC-3 sang Tàu, Hồ Chí Minh đã không muốn có một của Bảo Đại ở Hà Nội nữa. Vai trò trái đ ố n, “bù nhìn” đã không cần thiết nữa. Lucien Boudard viết

“Au printemps de 1946, la tête de B ố o Đ ố i ne valait toujours pas très chère.”

Vào mùa xuân 1946, cái đ ố u của Bảo Đại vẫn luôn ch ố ng có giá tr ố là bao nhiêu. (Trích La guerre d’Indochine, Lucien Boudard, nxb Bernard Grasset, Paris, trang 146). May là Bảo Đại đóng k ố ch cũng khéo không đ ố ra chút nghi ng ố gì, n ố u ra chút gì thì Việt Minh sẽ n ố s ố ng th ố tiêu ông.

Sau này vua Bảo Đại viết: “Pour moi, la chose est claire. Hồ Chí Minh ne veut pas de moi. Đại với tôi, sự việc thể rõ ràng, Hồ Chí Minh không cần đến tôi nữa.

Ông Bảo Đại đã kể ố i chi tiết b ố Hồ Chí Minh ố a b ố p ra sao:

“Le 15 avril, nous faisons de nouveauc escale à Kunming. Plus heureux qu’à aller, nous

Nhìn Lại Hiệp Định Elysée (1)

Tác Giả: Nguyễn Văn Lạc

Thứ Tư, 22 Tháng 10 Năm 2008 05:57

trouvons un avion en partance immédiate pour Hà Nội. Au moment ou nous allons embarquer, un message personnelle m'est remis. C'est un billet de Ho Chi Minh."

Ngày 15 tháng 4, một lần nữa, chúng tôi lại đến Côn Minh. May mắn hơn lúc ra đi, có một phi công sắp sắp bay đi Hà Nội. Đến lúc chúng tôi sắp sắp lên máy bay thì tôi nhận được một thư riêng của ông Hồ Chí Minh như sau

"Thưa Ngài, xin Ngài có thông thư, mọi chuyện này đây đều do tôi đề nghị. Sẽ có một chuyến của Ngài đi thăm Tàu xem ra có ích lợi hơn. Ngài đừng nghĩ ngợi gì, khi nào cần ngài về lại thì tôi sẽ thông báo cho Ngài sau. Ngài cứ nghĩ ngợi đi đến khi nào những trách nhiệm đang chờ đợi chúng ta. Ôm hôn trong tình huynh đệ. Ký tên. Hồ Chí Minh

(Trích *Le Dragon d'Annam*, S.M Bao Dai, nxb Plon, trang 156).

Sau khi biết mình bị lừa, Bộ Ngoại giao có thể nói là trơ tay. Nay thì Việt Minh gọi ông là công dân Vĩnh Thụy.

Trơ tay về phía người mất.

Có người lúc, ông không còn để ng xu dính túi. Ông mô tả lại cái cảnh mất mình bị bỏ rơi và phi trơ tay như sau:

"L'avion n'est plus qu'un point à l'horizon. Sur l'ancienne base Américain, je me retrouve tout seul. Je m'assieds sur les marches de l'aérogare pour faire le point. Non seulement me voilà seul, livré à moi-même, mais dans le plus complet dénuement. Pas un sou. Je n'ai même pas de vêtements de rechange. Pas davantage de papiers ou de passport. Je relis le billet de Ho Chi Minh "baisers fraternelles"

(Trích *Le Dragon d'Annam*, S.M Bao Dai, trang 156).

Máy bay chỉ còn là một điểm mờ mờ chân trời. Chỉ còn có mình tôi ở phi trường và nhìn là một căn cứ quân sự cũ của Mỹ. Tôi nghĩ xuống bụng thòm nhà ga phi trường để kiếm điểm lại. Chúng tôi nghĩ nghĩ cảm thấy chỉ có một mình mà còn cảm thấy mình rơi vào tình trạng hoàn toàn cùng quẫn. Không một xu dính túi. Không có quần áo để thay đổi. Cũng chẳng có giấy tờ gì hay giấy thông hành. Tôi được lại lá thư của Hồ Chí Minh "những cái hôn tình huynh đệ."

Tôi chết mất mất rồi.

Nhìn Lại Hiệp Định Elysée (1)

Tác Giả: Nguyễn Văn Lạc

Thứ Tư, 22 Tháng 10 Năm 2008 05:57

Còn đời với người Pháp, họ cũng chưa quên được các Bộ Ngoại giao đã hai lần bắt rước họ. Lần đầu Bộ Ngoại giao theo Nhật và lần thứ hai nhận làm công viên tể cao cho Việt Minh.

Đời với người dân trong nước, nhiều người còn luyện tập, những người đông nhìn ông như một kẻ vô tích sự. Khi tay bắt ngai vàng, không phải cái ngai vàng của ông bắt đầu. Những người là công nhân dân, công nhân trí thức đã qua, công nhân năm lịch sử bắt đầu theo ông. Riêng trí thức Nguyễn Văn Tấn tiên ông, lập nên sự nghiệp phải kể từ năm 1600. Phút chốc, ông xóa sổ.

Có thể, ông đã không nghĩ công nhân vượt gánh nặng lịch sử mà ông đã quy định, đã làm.

Phần Bộ Ngoại giao sau đó đã không quên phê phán khá nặng con người của Hồ Chí Minh Ông viết về Hồ Chí Minh mà tôi xin được tóm tắt như sau trong sách của ông:

Ông ta là một tên đóng kịch khéo léo, giả nhân giả nghĩa, tất cả với cái bề ngoài có vẻ khêu gợi. Những người tiếp xúc với ông ta lần đầu tiên ông ta là một người như những người M, ông Sainteny, đời đầu Pháp và công nhân. Ông ta có thể làm bất cứ điều gì, miễn là được quyền lợi đích của ông ta. Rất khéo léo, thông minh đến mức quy định và vô liêm sự đến bất nhân (cyniquement inhumain).

Còn nói rõ thêm, trong sự nghiệp người bề ngoài như Sainteny. Sainteny, khi về Pháp nhận được lá thư của Hồ Chí Minh, đầu ngày 24 tháng giêng 1947 có câu: "C'est pourquoi, je tiens à vous répéter que, malgré ce qui est arrivé, vous et moi nous restons amis. Et je peux vous affirmer que nos deux peuples aussi restent amis. (Trích lại trong Ho Chi Minh, Jean Lacouture, trang 148). Vì thế, tôi công nhận người với ông rằng, một công nhân nghiệp gì đã xảy ra, Tôi với ông vẫn là bạn. Và tôi có thể khẳng định với ông rằng hai dân tộc chúng ta vẫn là bạn.

Ngô Đình Diệm, Huân Thúc Kháng, Trần Trọng Kim chúng bao giờ có thể viết được những dòng thơ chân tình như thơ đời với kẻ thù.

Ngoài ra, còn có nhiều tác giả người Pháp như Paul Mus, Claude de Groulat cũng bề ngoài. Được biết nhất là Jean Lacouture. Tôi đã chán ngấy được ông này qua các cuốn sách viết thiêu trung thực, những một thiêu thuyết trong các cuốn như: Ho Chi Minh, 1967. Trang 145, ông viết như thế này:

"Plusieurs fois, Je tentai de l'interroger sur sa vie privé, mais il n'en voulait rien dire, et ma passait aussitôt des documents à étudier. Chaque fois, j'avais bien de la peine à le quitter quand, me retournant, je le surprénais qui me suivit des yeux avant de se retirer dans sa cabane pour reprendre ses travaux."

Nhìn Lại Hiệp Định Elysée (1)

Tác Giả: Nguyễn Văn Lạc

Thứ Tư, 22 Tháng 10 Năm 2008 05:57

Nhìn lại, tôi thấy ông ta vẫn đi tiếp của ông, nhưng ông không bao giờ hé miệng nói. Và đi ngay cho tôi nghe tài liệu để nghiên cứu. Mọi lần, phải biết ông, tôi cảm thấy bất ngờ khi tôi ngoái cổ lại nhìn ông làm ông ngạc nhiên, ông vẫn còn đi ngó nhìn theo tôi trở lại khi rút lui vào lại để tiếp tục làm việc.

Riêng theo cuốn: *Viet Nam, voyage à travers une histoire hay Une vie de rencontres*, trong đó dành 3 trang, trang 54-55-56 để nói về l'Onclé H, sans malice.

Lá bài có giá (bonnes cartes)

Thế mà lịch sử trở trêu thay, lá bài Bỏ Đi lại có giá. Bởi vì, chính lúc bắt đầu thế kỷ, năm chèo queo của Hoàng Kông, một thế lực của hoàng, Bỏ đi đã có cơ hội tiếp xúc, trao đổi nghe ngóng, chờ đợi và tiếp xúc với chính khách Việt-Pháp-M, đi đi lại lại trong một cuộc tìm kiếm giữa pháp cho Việt Nam. Chính họ có những nhân vật sau đây tiếp xúc với ông như Nguyễn Tấn Bình, Trần Trọng Kim, Ngô Đình Diệm, Nguyễn Văn Tâm, Nguyễn Văn Sâm, Trần Quang Vinh, Trần Văn Lý, Cao Văn Chi.

Đặc biệt có Phan Văn Giáo là chủ nhân và tại một của Bỏ Đi trong những câu: Bỏ Đi viết: "J'observe toutes ces manifestations et J'attends". (Tôi quan sát tất cả những diễn biến đó và tôi chờ đợi). Bên cạnh đó là Buckley, đi đi lại lại cho OSS của M đã liên lạc rất nhiều lần với Bỏ Đi.

Điện Élysée

Nguồn: web-libre.org

Vì thế, năm 1947, Bỏ Đi được coi như một lá bài cần thiết trong tình thế lúc bấy giờ (bonnes cartes) Ông Pignon đã dùng Faugère và Cousseau, những tay lão luyện và chính trực có thể chấp nhận bất cứ lá bài nào. Faugère biết hết mọi ngõ ngách, quen không thiếu người nào. Chỉ cần nói tên

Nhìn Lại Hiệp Định Elysée (1)

Tác Giả: Nguyễn Văn Lạc

Thứ Tư, 22 Tháng 10 Năm 2008 05:57

một người Việt Nam nào đó là ông có thể rành mạch, nói gì c gác đ y đ v h . Faugère chu n b bấi đáp cho B o Đ i v n c b ng cách thông báo cho m i ng i Việt Nam bi t tin đó Cousseau thông th o ti ng Vi t thì làm c v n cho B o Đ i v nh ng trách nhi m ph i làm. Chính Cousseau là ng i đ a ra nh ng ch n l a chính tr và ti n hành nh ng th ng l ng trong vòng bí m t. Ông có th làm đ c t t c m i đ i u mà xem ra nh ng ng i khác không làm đ c. Chính B o Đ i cũng nhìn nh n Cousseau là ng i b n Pháp r t thân thi t và tâm huy t c a ông.

K t khi lá bài B o Đ i có giá, ti n b c c a Pháp đ v H ng Kông cho B o Đ i không bi t bao nhiêu mà k . B c triêu ti n Ph t lăng, h t tri u này đ n tri u khác.

Xin trích d n Lucien Bodard vi t v v n đ này:

“Bao Dai reprenait une valeur marchande terrible. Une cour se formait autour de la Majesté, toutes sortes de Vietnamiens accouraient en fidèles serviteurs ... Bao Dai retournait à la “grande vie”. Bao Dai ne multipliait pas seulement les exigences financières. Il posait aussi des conditions politiques.. de nouvelles propositions et aussi de l’argent, beaucoup d’argent. C’était sans fin.”

(*La guerre d’Indochine*, Lucien Bodard, trang 151)

Nay thì cái giá c a B o Đ i lên th t kh ng khi p. Chung quanh ông là m t đám đ th ng i Việt Nam quây l y ông nh nh ng k b y tôi trung thành. B o Đ i tr l i cu c s ng huy hoàng. B o Đ i ch ng nh ng đòi h i thêm vi c cung c p ti n b c mà còn đòi h i v nh ng đ i u ki n chính tr và ti n b c, r t nhi u ti n b c. Đó là nh ng đòi h i không cùng.

Nh ng trong h i ký B o Đ i, ông đã đ a ra m t s ti n mà ng i Pháp cung c p cho ông, m t s ti n nh đ n không nghĩa lý gì. 5000 đô la H ng Kông. Cũng trong H i ký, B o Đ i cho bi t ông đ c ng i Pháp cho t trong m t bi t th th t đ p v ùng Repulse Bay, đ o Victoria. Thêm vào đó, luôn luôn có hai c nh sát ng i T u canh gác bi t th .

Cái giá c a ông là tr l i n p s ng đ v ng. B o Đ i đã bi t l i đ ng tình th cho đ i s và cũng không quên cho riêng mình.

Và đ đ i l i nh ng th đó. Ng i Pháp cho bi t: “C’est à prendre où à laisser... C’était l’heure de la vérité. Vous devez montrer maintenant si vous êtes avec la France ou contre elle.” Ng i Pháp cho bi t, B o Đ i ho c ph i ch p nh n ho c b cu c. Bây gi là gi phút c a s th t. Và ông ph i ch ng t r ng ông đ ng v phía n c Pháp hay ch ng l i n c Pháp. (Trích *La guerre d’Indochine*, Lucien Boudard, trang 150-151).

S ch ng đ i c a ông Ngô Đình Di m

Nhìn Lại Hiệp Định Elysée (1)

Tác Giả: Nguyễn Văn Lộc

Thứ Tư, 22 Tháng 10 Năm 2008 05:57

Bên cạnh đó, có ông Ngô Đình Diệm không ngừng theo dõi diễn biến các cuộc thương lượng giữa Pháp và Bảo Đại. Ông đã 3 lần sang gặp Bảo Đại. Ông là người nắm giữ chìa khóa mở cửa cách không khoan nhượng và chính Pháp cũng vậy, ông biết tất cả những gì người Pháp đang vẽ vãn bên Bảo Đại.

Người Pháp đã nhận định về ông Ngô Đình Diệm như sau:

“Diem s’affirmait comme profondément hostile à la France et ne concevait les contacts avec la France

que dans le but d’en obtenir l’indépendance et l’unité du pays. Un rapport français de février 1947 qualifiait ainsi sa position: “Il y a peu attendre qu’il cherche à élaborer une construction solide et acceptable à la fois de notre part. Diem ne parait pas démentir sa réputation, il faut bien le dire, d’antifrançais”

(Trích tài liệu AOM INDO GGCP Suppl. 18: *Situation politique* - février 1947, trích lại trong *Les catholiques Vietnamiens pendant la guerre d’indépendance 1945-1954*, luận án tiến sĩ của Trần Thị Liên ở Institut d’Études Politiques de Paris, 1996, trang 193.)

Ông Diệm là người tỏ ra chính và thù địch với người Pháp và chính coi những tiếp xúc với Pháp với mục đích dành để tiếp xúc và thương lượng nhất sơ. Một phúc trình của Pháp vào tháng giêng 1947 nói về tiếp xúc giữa ông Diệm như sau: không có hy vọng chính để gì ông ta tìm cách thiết lập một công trình gì với chính và chính nhận định cùng một lúc với chúng ta. Xem ra ông Diệm không muốn một cái danh tiếng là người chính Pháp.

Vì thế, ông sang Hoàng Kông gặp Bảo Đại, chính cáo Bảo Đại: *Ngài đừng bao giờ chấp nhận những điều kiện do người Pháp đưa ra. Ngài sẽ hãy bao giờ hãy tiếp tục lấy cái nhấc cho chính mình. Ngài chấp nhận với người Pháp khi mà Ngài nắm chính trong tay một nền độc lập thực sự. Ngài đừng bao giờ trở thành tay sai của một thế lực tiếp giáp hậu.*

Trong hồi ký của Bảo Đại cũng viết về vấn đề can gián của ông Ngô Đình Diệm như sau:

“Je convoque donc à Hoàng Kông le chef du gouvernement provisoire du Sud –Vietnam, Nguyễn Văn Xuân et Trần Văn Lý, le président du comité administratif de Hué. Je demande à Ngô Đình Diệm à se joindre à eux. Ils arrivent le 19 décembre et nous aurons des entretiens pendant trois jours. Tous trois trouvent les termes de la déclaration satisfaisante, mais réagissent très défavorablement à la lecture du protocole. Diem est le plus virulent. Pour lui, les concessions faites par la France

sont nettement insuffisantes, Quant aux restrictions de souveraineté imposées par l’adhésion à

Nhìn Lại Hiệp Định Elysée (1)

Tác Giả: Nguyễn Văn Lộc

Thứ Tư, 22 Tháng 10 Năm 2008 05:57

l'union française, elles lui paraissent aberrantes. Ly partage son point de vu. Tous deux influencés par le processus de décolonisation qui se déroule dans le même temps aux Indes et en Birmanie, m'exposent un projet qui donnerait au Viet Nam le statut dominion . A leurs yeux, c'est la seule solution acceptable por les nationaliste Vietnamiens”

(Le Dragon d'Annam, S.M Bao Dai, trang 190)

Tôi triu tu p sang Hông Kông thuy nhng lâp thuy mi n Nam Vi t Nam Nguyễn Văn Xuân và ông Trần Văn Lý, chủ tịch ủy ban hành chánh Huế . Tôi cũng yêu cầu ông Ngô Đình Diệm cùng đi chung với phái đoàn. Họ đến ngày 19 tháng 12 và chúng tôi đã có những cuộc thảo luận trong ba ngày liền. Cả ba đều thuy nhng luy trong b n tuyên b là đ c. Những họ ph n ng không thuy n luy v vãn ki n chính th c. Diệm là ng i t ra hung hãn nh t. Đ i v i ông ta, những s nh ng b c a ng i pháp rõ ràng là không đ , còn v những h n ch v ch quy n b áp đ t khi gia nh p kh i Liên Hi p Pháp thì đ i v i Diệm là sai l m. Ông Lý đ ng ý v i ý ki n c a Diệm. Cả hai đều ch u nh h ng v ti n trình gi i th c đang di n ra cùng th i đ i m b n Đ và Mi n Đ i n và đã đ ngh cho tôi m t k ho ch s cho phép Vi t Nam tr thành m t quy ch n c t tr trong Liên Hi p Anh. Đ i m t h , Đó là gi i pháp duy nh t có th ch p nh n đ c đ i v i những ng i Vi t qu c gia.”

Stephen Pan trong Viet Nam crisis cũng nh n xét v l p tr ng c a ông Diệm nh sau:

“When Diem arrived, however, he found that Bao Dai had already signed an agreement with the French High Commissioner Emile Bollaert making Viet Nam, a member of the French Union. Diem objected to the agreement. Diem was opposed to Ho Chi Minh and the Viet M nh but he did not want cooperate with the French until actual dominion status was granted. By the end of 1948, it was clear to him that the French domination was no different from what it had been before. Meanwhile, the Viet Minh cleverly denounced the Bao Dai regime, and kept plugging the slogan, “Viet Nam for Vietnamese.”

(Trích Viet Nam crisis, Stephen Pan và Daniel Lyons, trang 69)

Khi ông Diệm t i n i (Hông Kông) đã thuy B o Đ i s n sàng ký v i toàn quy n Bollaert m t th a c bi n Vi t Nam thành m t thành viên c a Liên Hi p Pháp. Ông Diệm ch ng đ i H Chí Minh và Vi t Minh, những ông cũng không mu n h p tác v i ng i Pháp cho đ n khi nào ng i Pháp ch p nh n gi i pháp t tr . Vào cu i năm 1948, ông Diệm nh n thuy rõ là vi c cai tr c a ng i Pháp b y gi không khác gì v i tr c đây. Trong khi đó, Vi t Minh khéo léo t cáo ch đ B o Đ i và h ti p t c tuyên truy n kh u hi u: N c Vi t Nam c a ng i Vi t Nam

Nhìn Lại Hiệp Định Elysée (1)

Tác Giả: Nguyễn Văn Lạc

Thứ Tư, 22 Tháng 10 Năm 2008 05:57

Sau này, khi hiệp định Elysée đã được ký kết, một lần nữa, Ngô Đình Diệm công khai lên tiếng phản đối.

Cuối cùng, vợ phản Cousseau, ông đã thuyết phục được Bộ Ngoại giao Ngô Đình Diệm.

Tôi nay không còn ai là kẻ đả kích đáng đi của Cousseau nữa.

(Còn tiếp)

© DCVOnline

DCVOnline (1) Theo tác giả Lý Nhân Phan Thanh, trong cuốn “*Giai thoại và sự thật về Bộ Ngoại giao, vua cuối cùng Triều Nguyễn*”

, Nhà xuất bản Văn nghệ, 2006, thì những người vợ và tình nhân của Bộ Ngoại giao:

1. Nam Phương Hoàng hậu, quê Gò Công, Tiền Giang, có 5 người con
2. Bùi Thị Ngọc Phúc, quê Bắc Ninh, không hôn thú, có 3 người con
3. Lý Lệ Hà, quê Thái Bình, vũ nữ, không hôn thú, không có con
4. Hoàng Thiệu Lan (Jenny Woong), vũ nữ Trung Hoa lai Pháp, không hôn thú, có 1 con gái
5. Lê Thị Phi Ánh Huệ, không hôn thú, có 2 người con
6. Vicky (Pháp), không hôn thú, có 1 con gái
7. Clément(?), vũ nữ và buôn lậu ở xóm Cigalle (Pháp), không hôn thú
8. Monique Marie Eugene Baudot (Pháp), có hôn thú, không có con

(Trích *Bộ Ngoại giao*, Bách khoa toàn thư mở Wikipedia)